

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ
РЕЦЕНЗИЯ

от проф., д. ик.н. Бритченко Игор Геннадийович
професионално направление 3.8 Икономика

e-mail: ibritchenko@gmail.com

GSM +359 877 03 11 08

на дисертационен труд за присъждане

на научната степен „доктор на науките” в област на висше образование

3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление

3.8. Икономика докторска програма Финанси, застраховане и осигуряване

Автор: д-р Мария Боровска (Maria Borowska)

Тема: „Повишаване на финансово-икономическата конкурентоспособност на логистичните предприятия с използване на аналитични модели“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 82 от 08.04.2021 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Повишаване на финансово-икономическата конкурентоспособност на логистичните предприятия с използване на аналитични модели“ за придобиване на научната степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма «Финанси, застраховане и осигуряване».

Автор на дисертационния труд е д-р Мария Боровска, преподавател на основен трудов договор във Държавен професионален университет проф. Станислав

Тарновски в Тарнобжег (Полша) във факултета по технически и икономически науки. Предадените от Центъра за научни изследвания и докторантско обучение във ВУЗФ материали включват всички необходими за процедурата документи, така че по всички страни на оценката, които прави научното жури, да се посочат конкретните заслуги на докторанта и да се направи обективен извод.

2. Кратки биографични данни за кандидата.

Мария Боровска е родена на 28 септември 1952 г. в Сталевой Вола (Полша).

Д-р Мария боровска е преподавател на основен трудов договор в Полша, в Държавен професионален университет проф. Станислав Тарновски в Тарнобжег в факултета по технически и икономически науки.

1976 г. – е получила магистърско звание по математика в университета Мария Кюри-Складовская в Люблин (Польша).

1976 - 1995 работи като преподавател по математика в различни висши и средни образователни институции в Полша.

1995 г. – е защитила докторска дисертация по икономика във факултета по информатика и мениджмънт на Икономическия университет О. Ланга в Вроцлав (Полша). Тема на дисертацията: "Анализ на функционирането на недетерминираната система за управление на запасите".

От 1995 г. работи като преподавател по икономически дисциплини в различни висши учебни заведения в Полша.

От 2015 г. до днес - преподавател на основен трудов договор във Държавен професионален университет проф. Станислав Тарновски в Тарнобжег (Полша)

1996-2002 г. - имала активно сътрудничеството с регионалния офис за системна реформа в образованието и матурата в Краков, беше ръководител на програмата за матура.

1996-2002 г. - сътрудничество с регионалната изпитна комисия в Краков като ръководител на програмата за нова матура в бившето войводство Тарнобжег по отношение на подготовката на системната реформа в образованието и матурата в нова формула.

От 1995 г. д-р Мария Боровска е титуляр на дисциплини, които имат за обект проблемите на логистиката, управлението, финансите, статистика и висша математика. Тя съчетава преподавателската си работа с изследванията в областта на икономическа ефективност на логистика, което е довело до реализиране на настоящия дисертационен труд, обект на тази рецензия.

Мария Боровска многократно получава различни награди в хода на професионалната работа (от директор на училището, надзирател на образованието, министър на националното образование от 1-ва степен, медал на Националната образователна комисия, награда на ректора на Католическия университет в Люблин и отличителен знак за текуща работа в Католически университет в Люблин).

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на избраната тема от дисертационното изследване е безспорна. В съвременните условия логистиката е достигнала толкова високо ниво на развитие, което изисква анализ на огромен брой възможности за вземане на оптимални решения в управлението на предприятието. Вземането на решения в условия на висока степен на сложност и разнообразие на логистичните възможности трябва да се основава на аналитични модели и научно обосновани математически методи за определяне на тяхната финансова и икономическа ефективност. Решаването на този вид проблеми е възможно само с комбинация от икономически и математически методи.

Д-р Мария Боровска е доказала, че тази тема е много актуална за Полша във връзка с необходимостта от повишаване на финансово-икономическата конкурентоспособност на логистически предприятия с използвания на аналитически модели. В същото време в контекста на глобализацията и засилената конкуренция тази тема е актуална за всички страни. Тези аспекти на логистика са слабо проучени и малко описани в съществуващата научна литература, а научните изследвания на икономическите аспекти на използване на аналитически модели

в логистиката практически липсват. За извършване на научните изследвания авторът си поставя конкретна цел: „да представи нов - иновативен метод за изготвяне на прогнози, поддържащ процеса на управление на услугите в посока повишаване на финансовата и икономическата конкурентоспособност на логистичните предприятия въз основа на законите за функциониране на вероятностна логистична система, т.е., аналитични модели на тези процеси под формата на определени системи от уравнения“, както и свързани с това цели, които в моето твърдо убеждение, авторът успя да постигне в представената дисертационна работа.

4. Познаване на проблема

Авторът несъмнено е добре проучил проблем на изследването. Многобройните му публикации са потвърждение за това. Общият брой на научните публикации е 21, включително 3 индивидуални монографии, 3 монографии в съавторство, 15 научни статии. Всички публикации са публикувани в реферирани и рецензирани научни списания, включително и индивидуалната монография, издадена в издателството на Българската Академия на Науките. Всички публикации на автора са пряко свързани с изучавания проблем.

Дисертацията е представена на 288 страници, има 62 използвани модели (формули), 5 таблици, 28 рисунки. Авторът използва 165 източници.

Сериозен професионален опит на автора в научната и преподавателска дейност в факултета по технически и икономически науки в Държавен професионален университет проф. Станислав Тарновски в Тарнобжег (Полша) е впечатляващ и потвърждава, че авторът е добре познал изследователския проблем.

5. Използвани методи на изследването

В дисертационния труд са използвани подходящи методи за този вид научни изследвания - системен подход, допълнен с функционален и структурен подход, както и експертни математически методи. Използвани са емпирични методи:

научни наблюдения и изследователски методи и преценки (мнения), теоретични методи: анализ и обобщение на литература и нормативни документи, различни видове източници, включително литература, свързана с изследователски задачи и съществуващи предположения и проекти на концепции, също и обобщения, сравнения, аналитични и статистически данни. Те позволяват да се направи задълбочен теоретичен анализ, а също така да се направят практико-приложни изводи имащи характер на принос.

Авторът раздели всички изследователски методи на две групи:

1. Се отнася до изграждането на прогнози за конкретни процеси въз основа на реализацията (времеви редове) на тези процеси, тоест въз основа на набор от наблюдения на тези процеси, подредени във времето,

2. Изготвяне на прогнози въз основа на законите на функциониране на проучваните обекти, тоест с помощта на съответните математически системи от уравнения, т.е. количествени методи.

Тази работа се отнася към втората от споменатите по-горе области на проучване, въпреки че използва и прогнози, получени от съответните времеви редове.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията се състои от следните структурни части: увод, три глави, заключение, приложение, ключови думи, списък с фигури, списък на таблици, списък на използваните модели (формули), библиография. Дисертацията е придружена с автореферат, който кратко излага авторските изводи и резултати от изследване. Дисертацията е написана на руски, а авторефератът е на български.

Следният акцент е направен в съответните глави.

Първа глава е посветена на предмет на проучването и въвежда необходимите понятия заедно с математическите им обозначения и предоставя подробна информация за поставения проблем в проучването и структурата на дисертацията.

Авторът описва логистика, нейният генезис, предметни и съвременни определения, логистични услуги, техните особености и типове. Също е разгледени теоретични аспекти на логистични системи и количествени (математически) модели в логистичните системи. **Втора глава** е посветена на логистиката, нейния произход и история, както и предмета на нейните интереси и описва логистичните услуги. Тя съдържа различни условия и характеристики, както и видове логистични услуги. Глава се състои от подраздели, които са посветени на анализа на функционирането на логистичната система на предприятието, съответно, в агрегираната версия $S(za)$, както и в структурната версия $S(st)$. Също е разгледана логистичната система, при която нивото на запълване на склад M се контролира от процеса на доставка на продукта (система $S(za)$). Освен това, функционирането му се анализира в три варианта: междинно състояние, долна бариера и горна бариера на процеса, описващ нивото на запълване на подсистема M . Розгледана е логистичната система, поддържаща център за услуги, в която нивото на запълване на склада се контролира от структурния процес на доставка на продукцията (система $S(st)$).

В глава трета е направено прогнозиране на функционирането на логистичните дейности на предприятието, който се основава на: вероятно описание на логистичната система, количествени характеристики на слабото място и други стойности, описващи дейностите на логистичната система, прогнозиране на процесите, описващи функционирането на логистичната система, вероятно описание на функционирането на логистичната система, прогнозиране на характеристики, описващи дейностите на логистичната система.

Начинът за изчисляване на изброените характеристики и показатели е илюстриран с пример за двупосочен процес на доставка на продукция. Получени са формули, изразяващи зависимостта на тези величини от параметрите на системата. Освен това беше извършен анализ, като се взема предвид пригодността на тези формули за решаване на проблемите на ефективното управление на тази система и оценка на правилността на дизайна на системата.

За илюстриране на разликите в методологичните подходи към проблема с прогнозирането е даден пример за определяне на прогнозата на процес, описващ обемите на добив на въглища в открита мина, където са използвани елементи на хармоничен анализ.

7. Оценка на автореферата и справката за приносите в дисертационния труд

Авторефератът е подробен и точно отразява проучванията в самия дисертационен труд. Авторефератът съдържа следните части: I. Обща характеристика на дисертационната работа: актуалност и значение на темата на работата, обект и предмет на работата, основни проблеми на работа, авторската теза на работа, цел и задачи на работа, методи и методология на работа, ограничения на работа; II. Структура и обем на работа; III. Кратка характеристика на разделите на работа, която описва и повтаря накратко съдържанието на дисертационната работа; IV. Изводи и предимства, произтичащи от работата, които описва накратко приносът на автора за развитието на научното познание и изводи от дисертационни изследвания; V. Публикации, свързани с дисертацията. Авторефератът е изготвен на български език, дисертацията е на руски език.

Авторът описва много подробно и разумно заключенията и предложенията от дисертационното изследване, както и теоретичното и практическото значение на получените резултати. Всички изводи са научно обосновани и логично доказани в дисертационната работа. Изводи имат научна и практическа стойност. Авторефератът отразява изцяло същността на дисертационната работа и отговаря на изискванията за него.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатът е представил публикациите по темата на дисертационния труд. Те са както лични, така и написани в съавторство. Всички публикации на кандидатът направени в реферирани и рецензирани издания. Общият брой на научните

публикации е 21, включително 3 индивидуални монографии, 3 монографии в съавторство, 15 научни статии, включително и индивидуалната монография, издадена в издателството на Българската Академия на Науките. Всички публикации на автора са пряко свързани с изследователския проблем.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От справката за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на икономическите науки“, която кандидатът е приложил е видно, че е налице преизпълнение на тези изисквания.

10. Лично участие на кандидата за “доктор на науките“

Са всички доказателства, че този дисертационен труд е дело на самия кандидат, резултат на неговите проучвания и работа върху една тематика, която в голяма част е в обхвата на преподавателската му дейност и от друга страна – на неговите научни търсения и анализи.

11. Слабости и въпроси

Смятам, че кандидатът би могъл по-масирано да се позове на български автори, които присъстват, но са относително малко на брой в сравнение с брой чуждестранни автори.

Смятам, че авторът би могъл да опише по-подробно ограниченията на това научно изследване.

Смятам, че използвайки няколко конкретни приктични примера на аналитични модели в различни сектори на икономиката, предложен от автора, би могъл значително да украси тази научна работа.

В същото време трябва да се отбележи, че поради липсата на научни изследвания в тази област на знанието, всъщност всяка посока на научните изследвания в избрана от автора областта, ще бъде много актуална.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам насочване на бъдещите научни изследвания към изследване относно разработването на аналитични модели за повишаване на финансовата и икономическата ефективност на логистичното подпомагане на транспорта във връзка с вече изследваната от автора сфера на логистичната подкрепа на предприятията. Тази научната посока е много актуална, тъй като именно във взаимодействие с транспортната система може да се постигне максимална ефективност на логистичните дейности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Извършената рецензия на дисертационния труд на тема: **„Повишаване на финансово-икономическата конкурентоспособност на логистичните предприятия с използване на аналитични модели“**, разработен от д-р Мария Боровска дава основание да се направи заключението, че това изследване отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Темата дава възможност да се разкрият както фундаментални въпроси на икономическата и управленска теория, така и да се очертаят модели за практически ползи от приложението на теорията в практиката.

Дисертационният труд има научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на съответните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидат д-р Мария Боровска притежава задълбочени необходими знания и професионални умения по професионално

направление 3.8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Като се вземе предвид изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензирания по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на науките“** на д-р Мария Боровска в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване».

___.05.2021г. Рецензент:

(проф., д.ик.н. Бритченко Игор Геннадийович)